

Prekenverkstedet

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

8. søndag treenighetstiden - 4. august 2019

Prekentekest: Mark 12,28-34

Lesetekst II: Jos 22,1-6

Lesetekst II: Fil 1,9-11

Hør Israel! HERREN er vår Gud, HERREN er én!

I dagens prekentekest siterer Jesus – med tilslutning – den jødiske trosbekjennelsen Shma' Yisra'el.

Shma' Yisra'el

Hør, Israel! Herren er vår Gud, Herren er én. Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din makt. (5 Mos 6,4-5).

Tradisjonen med å sitere Shma' Yisra'el går langt tilbake i tid. I Mishna (muntlige tradisjoner som ble nedskrevet ca år 200) blir det fortalt at prestene som tjente i tempelet (dvs i tiden før og etter Jesus og apostlene) deltok i en kort liturgi bestående av Shma' (5 Mos 6,4), de to budene og prestevelsignelsen (4 Mos 4,24-26).

Etter tempelets ødeleggelse ble liturgien utvidet på flere måter. Shma' Yisra'el har nå blitt navnet på en bekjennelse som inneholder 5 Mos 6,4-9; 11,13-21 og 4 Mos 15,37-41. Shma' Yisra'el blir resitert i morgenbønnen og kveldsbønnen, og i tillegg når en legger seg og dessuten som siste bønn på Yom Kippur og når dødstimen nærmer seg. Ordene fra Shma' Yisra'el blir også skrevet på pregament i mezuzaaen som festes ved døra.

Gud, den Gud som har skapt alt og som er universets herre, er én og unik. Da så denne Gud ville åpenbare seg og presentere seg, så valgte han å gjøre det ved å be Israel om å lytte: Hør, Israel! Herren er vår Gud, Herren er én. (5 Mos 6,4)

Rabbi Dan Cohn-Sherbok siterer 5 Mos 6,4 og skriver: "Ifølge den hebraiske Bibelen har universum den eneste Gud å takke for sin eksistens, han som er himmelens og jordens skaper, og siden alle mennesker er skapt i hans bilde, så er alle menn og kvinner brødre og systre. På denne måten medfører troen på Gud i den jødiske tro at det finnes én menneskelighet og én verden. Jødisk-bibelsk undervisning vektlegger at Gud alene kan tilbes." (Judaism History, Belief and Practice s.349)

Budet som Jesus siterer i dagens prekentekest som "det første av alle" var altså sentralt i alt jødisk liv allerede da hendelsene i dagens prekentekest utspilte seg, men budet Jesus siterer har siden fått en enda mer sentral rolle i jødisk liv og tro. Budet er en av de viktigste identitetsmarkørene for hva som er jødisk. Budet om å elske sin neste, ikke minst som en konsekvens av at det er Gud som har skapt min neste, er også dypt jødisk (3 Mos 19,18b).

Dermed er vanskelig å unngå å si det rett ut fra prekestolen på en dag som dette - ihvertfall dersom predikanten vil være noenlunde teksttro: De som tror på Jesus, har en tro som er jødisk i sitt vesen.

Tre grader av monoteisme

Den hebraiske Bibelen lærer en *teoretisk monoteisme* (det eksisterer bare én eneste Gud): "Du fikk se det for at du skulle vite at det er Herren som er Gud, og det finnes ingen utenom ham" (5 Mos

4,35).

Men mer grunnleggende lærer TaNaKh (Torah, Nevi'im uKhtuvim, dvs Loven, Profetene og Skriftene) en *tilbedelsesmonoteisme* (hvilke krefter, åndsmakter og demoner som enn måtte finnes, så er det bare Israels Gud som skal tilbes): "Du skal ikke ha andre guder enn meg" (5 Mos 5,7).

Monoteismen kan uttrykkes enda sterkere, som en *eksistensiell monoteisme* (mennesker er helt avhengige av Gud i alt): "Se nå, jeg er Han! Det finnes ingen annen gud enn jeg. Jeg tar liv og gir liv, jeg sårer og jeg helbreder, og ingen kan berge noe ut av min hånd" (5 Mos 32,39).

Når så det jødiske folk resiterer "Hør, Israel! Herren er vår Gud, Herren er én", så betyr det at Gud har gjort krav på hele israelsfolkets fulle oppmerksomhet og hengittighet. Gud er Gud og Israel har å høre etter. Med ordet "høre" menes ikke "lytte litt distre og etterpå gjøre som en vil", men å "høre og gjøre".

Siden Gud har ført Israel "ut av Egypt, ut av slavehuset" (2 Mos 20,2), så sier Gud at Israel har én eneste Gud som må adlydes i alt: "Du skal ikke ha andre guder enn meg" (2 Mos 20,3).

Gud forventer at Israel hører etter på livets alle områder, uavhengig av om hvorvist vi i våre dager skulle definere områdene som enten sekulære eller religiøse. Gud har med alt å gjøre. Gud forventer at hele Israels liv skal handle om en respons til Israels Gud: "Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din makt" (5 Mos 6,5).

Det er forventningen om denne totale hengivelsen som også preger leseteksten i Josva, særlig v.5:

Men følg nøye og trofast budet og loven som Moses, Herrens tjener, befalte dere: at dere skal elske Herren deres Gud og alltid følge hans veier, så dere holder hans bud, holder fast ved ham og tjener ham av hele deres hjerte og hele deres sjel.

Hvis rubenittene, gaditene og halvparten av Manasse-stammen ikke helhjertet gjør som Gud sier, så elsker de heller ikke Gud.

For Gud finnes det ikke noe privatliv. Moderne og post-moderne mennesker tenker fort at sexlivet tilhører en privat sfære som ikke skal reguleres av et menneskes tro. Da er det talende at selve tegnet på pakten Gud har med Israel er at den mest intime kroppsdel menn har, skal omskjæres. På den måten blir det tydelig for alle menn og kvinner at selv de mest intime situasjonene er underlagt Guds suverenitet.

Hvilke konsekvenser

får Guds totalomfattende krav på folket sitt Israel, når ikke-jødiske mennesker vender seg til Israels Gud og tror på ham?

Alan Hirsch ble født i Sør-Afrika i 1959 i en jødisk familie. Selv om familien hans ikke var veldig religiøs, så har den jødiske arven til Alan preget ham mye. Etter at Alan flyttet til Australia, hadde han en opplevelse av Den Hellige Ånd som endret livet hans og han kom til tro på Jesus som Messias.

I boka "ReJesus A Wild Messiah for a Missional Church"[1] skriver Alan Hirsch (sammen med Michael Frost) om hvordan den (hedning-)kristne kirka trenger å gjenoppdage den jødiske Jesus som vandret rundt i Galilea. For å forstå Jesus (så mye det nå går an å forstå Jesus for oss vanlige mennesker) må de (hedning-)kristne først skjønne og ta innover seg innholdet i Shma' Yisra'el: "Hør, Israel! Herren er vår Gud, Herren er én. Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din makt." (5 Mos 6,4-5).

Jesus og Shma' Yisra'el

Når Jesus får spørsmålet om det største budet, så siterer han selve identitetsmarkøren i jødisk tro – med tilslutning. Jesus kom ikke for å oppheve, men for å oppfylle (Matt 5,17). Jesus kom ikke for starte en ny religion, han kom for å være den Messias som Israels Gud hadde lovet å sende. Jesus var ikke kristen, men jøde. Han som sitter ved Guds høyre hånd, og ber for oss (Rom 8,34), han er jøde.

Apostelen Paulus refererer også til Shma' Yisra'el med tilslutning. Han gjør det på denne måten: Det finnes nok såkalte guder i himmelen eller på jorden, ja, det er mange guder og mange herrer. Men for oss er det én Gud, vår Far. Alt er fra ham, og til ham er vi skapt. Og det er én Herre, Jesus Kristus. Alt er til ved ham, og ved ham lever vi." (1 Kor 8,5-6).

Den som leser 1 Kor 8,5-6 med "moderne briller" kan fortolke Paulus dithen at han tror på to guder, men det ville være like dårlig eksegese som å si at når Jesus sier "Jeg og Far er ett" (Joh 10,30), at Jesus da skulle mene at det finnes to guder.

Tanken om at den éne Gud har en type "indre struktur" er vel forankret i den hebraiske Bibelen, som f.eks. i Dan 7,13-14:

Jeg så i mine nattskyer, og se! – med himmelens skyer kom en som var lik en menneskesønn. Han gikk bort mot den som var gammel av dager og ble ført fram for ham. Han fikk herskermakt, ære og rike så alle folk og nasjoner og tungemål skal tjene ham. Hans herskermakt er en evig makt som ikke skal forgå. Hans rike går aldri til grunne.

I Danielteksten er der to subjekt, "menneskesønnen" og "den som var gammel av dager" og "menneskesønnen" får herskermakt på guddommelig nivå.

Et annet eksempel på "indre struktur" er Sal 110,1 (som Jesus siterer umiddelbart etter dagens prekatekst i Mark 12,35-37): "Herren sier til min herre: «Sett deg ved min høyre hånd til jeg får lagt dine fiender som skammel for dine føtter!»". Det er førøvrig en kominasjon av disse to skriftstedene fra Daniel og Salme 110 som Jesus bruker for å fortelle det Høye Råd hva som er hans sanne identitet (Mark 14,62 og parall).

Grunnen til at Jesus frimodig kan sitere Shma' Yisra'el med tilslutning og samtidig være guddommelig, ja Gud selv er at ordet for "én" på hebraisk som brukes i Shma' Yisra'el – 'echad – viser til en sammensatt enhet, en enhet med "indre struktur" (sml 1 Mos 2,24 og Esek 37,17).[2]

Poenget er da at det er Jesus som er den som er utsendt fra Gud som folket skal høre på (Matt 17,5). Eller sagt med Jesus sine ord: "Den som har sett meg har sett Far" (Joh 14,9).

Det står om Guds ære

Dagens prekatekst er viktig, for den setter scenen og verdensbildet: Gud gjør krav på alt. Men dagens prekatekst må også leses i sin sammenheng. Hvem kan elske Gud av hele sitt hjerte, hele sin sjel og all sin makt?

I hele Israels folk – og i hele menneskeheten – er det bare én som klarte det, og han, Menneskesønnen, er kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv som løsepenge for mange. (Mark 10,45).

Det som var umulig for loven, siden den sto maktesløs fordi vi er av kjøtt og blod, det gjorde Gud." (Rom 8,3)

Gud mener sine bud alvorlig, særlig Shma' Yisra'el og i det perspektivet er brevtteksten i Fil 1,9-11 utfyllende, fordi at alle de som tar imot Jesus – jøder og hedninger – er med i Guds prosjekt om å føre disse troende disiplene fram slik at de kan "stå rene og uten feil på Kristi dag". Når Gud griper inn i et menneskes liv, og får bli Gud også i en eksistensiell forstand, da skjer det noe med det mennesket. Ingen kan møte Gud og fortsette som før. Derfor er Guds hensikt for sine barn at de skal være fylt av rettferds frukt som vokser fram ved Jesus Kristus, til lov og ære for Gud (Fil 1,11). Det står om Guds ære: Kan Gud være Gud, også i hjertet, sjela og ressursene til sine barn?

Andreas Johansson

Tidligere utsending for DNI i Haifa (2011-2017)

andreas.johansson11@gmail.com

[1] Boktittelen er vanskelig å oversette til norsk men det skulle kunne bli slik: "Gjen-jesusisere. En vill Messias for en misjonar kirke". Hensikten i tittelen er at Jesus, den jødiske Jesus som vandret rundt i Galilea må få den rettmessige plassen sin i kirka igjen.

[2] Det finnes et annet hebraisk ord for "absolutt enhet", nemlig yachid/yechildut.